

BARRUD
en by i Västergötland
genom 100 år

BYLAGET I BARRUD
MCMLXXXIV

DIGITALISERAD VERSION 2021

Del ett: bokens sidor 0 – 26

Del två: bokens sidor 27 – 59

DEL TRE: BOKENS SIDOR 60- 87

INNEHÅLL

INLEDNING

BARRUDS8YGDENS ÄLDSTA HISTORIA

Författare Bertil Undén

BYBOR I BARRUD MED OMNEJD ÅR 1910

LEVEBRÖD OCH SYSSLESÄTTNING

PÅ 1910- TALET Med framåtblickar

BILDER FRÅN 1930- OCH 40- TALET

BARRUD PÅ 1950- TALET

BARRUD ÅR 1982

FOTOGALLERI: BYBOR PÅ 1980- TALET

DEL TVÅ

GÅRD FÖR GÅRD - STÄLLE FÖR STÄLLE

Stenberget: Undén/Persson

Stenberget: Johansson

Jotunheim

Grässjöfallet

Dammkärret: Göransson

Dammkärret: Carlqvist/Larsson

Notängen: Granhed

Notängen: Djurberg

Barrud: F. d. Svensson

Barrud: Persson/Undén

Barrud: Olofsson

Barrud: F. d. Gustaf Moberg

Barrud: Gustafsson

Barrud: Fransson

Barrud: F. d. Andersson

Soldatbostället

Barrud: Gunnarson

Barrud: Wärn

Krontorp

DEL TRE

Bönehuset i Barrud

SKOLAN I ULLSANDSMO

SOLDATLIV I BARRUD

SAGT OCH GJORT I BARRUD

NÄR SÅGVERKET I BARRUD

FICK FLERA DELÄGARE

NÄR MARIA OLOFSDOTTAR 5KREV

HÅLLNINGSKONTRAKT

TRE SYSTRAR FRÅN VÄRMLAND
NÄR DET VAR MISSIONSAUKTION
I BARRUD
EN 8ARRUDSPROFIL UNDER 1900- TALET
MOBERGS SLÄKTTAVLA
med anknytning till Barrud
BARRUD ÅR 1984
ÅRTAL I BARRUDS HISTORIA

FÖRORD TILL DEN DIGITALISERADE VERSIONEN 2021

När 1970- talet gick mot sitt slut väcktes en tanke i Barrud och den utvecklade sig till ett projekt som varade i två somrar, 1979 och 1980. Inom byns hank och stör fanns en pärla som övergivits och var på väg att förvandlas till ett ruckel, utan antydning till pärleglans.

Barruds *Bönhus* - jag kommer alltid att kalla det så, när jag själv får bestämma – hade stått där sedan 1894 men nu var risken överhängande, att det skulle rasa ihop. Det blev ett upprop på våren 1979: Kom och hjälp till! Två somrars arbete, med frivillig arbetskraft, i en omfattning som ingen kunnat förutse, gjorde underverk, om man med underverk menar att Bönhuset på sensommaren 1980 lyste som en äkta pärla, infattad i en skön omgivning. Välvilligt ställde markägare och arrendator mark till förfogande runt huset, och den marken räckte till en rymlig parkeringsplats, en äng där Byalaget fick slå gräset och sätta upp en hässja på gammaldags sätt samt ännu en äng, utanför Bönhusets gavel, där en midsommarstång kunde resas och Små Grodorna skutta i frihet, sommar efter sommar efter 1980.

Det bildades ett Byalag med generösa stadgar (regler) som tillät varje människa som brydde sig om Bönhuset i sin naturliga omgivning, att vara medlemmar. Byalaget anordnade gemensamma aktiviteter från tidiga våren till sommarens slut. Man hade lärt känna varandra redan under arbetsomrarna och den gemenskapen utvecklades under de följande åren. Någon kom på idén (det var faktiskt Ulf Drake), att man borde skriva om byns historia. Byalaget beslöt att så skulle ske, varefter Ulf och jag satte igång att samla material. Vi fick positiv respons och på våren 1984 skrev jag koncept till den så kallade Barrudsboken. 200 exemplar trycktes av SJ i Stockholm, med mycket förmånliga ekonomiska villkor. De böckerna såldes slut samma sommar (1984) och ytterligare 200 exemplar trycktes senare på samma ställe. Även dessa såldes så småningom. Boken kostade 50 kronor och försäljningen förstärkte Byalagets kassa med 20 000 kronor.

Jag har nu dammat av manuskriptet från 1984 och avsikten är att publicera Barrudsboken på min hemsida www.mossebobladet.se. I den här delen – den tredje och sista – finns sidorna 60-87 i boken. Denna del har ungefär samma omfång som de föregående. Bilderna specialbehandlades för att kunna tryckas med den tidens teknik. Det innebär att en del av dem blir lite rutiga i denna tappning. Om jag har samma bilder i original, använder jag dessa.

Det finns flera berättelser och filmer på hemsidan som berättar om Barrud. I detta sammanhang vill jag främst peka på en uppföljning till Barrudsboken, som fokuserar på folket i Barrud under artonhundratalet: <http://mossebobladet.se/a.big.barrud%20adert.h.talet.pdf>.

En majoritet bestämde 1984 att Barruds pärla skulle kallas *Bönehus*, med motiveringen att *Bönhus* lät lättsinnigt. Majoriteter ska man respektera, så jag använder bokens beteckning i den här utgåvan. Men man ska veta att ingen Barrudsbo någonsin kallade sitt Bönhus för Bönehus och lätt sinne är en egenskap, värd att sträva efter.

/ Alf

EXTRA BILD

Jag vill inleda med den här bilden, eftersom den är så fin. Det är ett utsnitt från en större bild (i del två). Den visar inte de poserandes anletsdrag men den visar en snyggt klädd familj i en fin miljö. Verandan är garnerad, som vore den ett utsökt bakverk.

Omkring år 1910: Greta Lisa Eriksdotter, med sonen Gustav, sonhustrun Hanna Olivia och barnbarnen, Gunnar, Erik och Gunhild,

Nu till sidan 60 i Barrudsboken.

BÖNEHUSET (MISSIONSHUSET) I BARRUD

Huset uppfördes år 1894. Det disponeras idag av Byalaget i Barrud. På en minnestavla i Bönehuset står följande kortfattade information om husets historia:

BARRUDS MISSIONSHUS UPPFÖRDES
ÅR 1894 AV DE MÄNNISKOR SOM DÅ
LEVDE OCH VERKADE I DENNA BYGD.
RESTAURERADES SOMMAREN 1923.
VERKSAMHETEN UPPHÖRDE OMKR ÅR
1970.
SOMMAREN 1979 REPARERADES DET
DÅ FALLFÄRDIGA HUSET UTVÄNDIGT
OCH SOMMAREN 1980 UTFÖRDES EN
OMFATTANDE INVÄNDIG RESTAURERING.
REPARATIONERNA HAR KUNNAT UTFÖ-
RAS TACK VARE TUSENTALS FRIVILLIGA
ARBETSTIMMAR SAMT PENNING-GÅVOR
OCH ANDRA GÅVOR.
BYALAGET I BARRUD

Någon må någon gång skriva Barruds Friförsamlings historia. Vi nöjer oss i detta sammanhang med några kortfattade faktauppgifter och något enstaka axplock från de dokument som bevarats.

Huset var från början fyrkantigt. Sedan byggdes det till två gånger, först med en farstu och senare med ett kök.

På ett extra församlingsmöte den 9 juni år 1910 skrevs följande i protokollet:

- 1o) Beslut fattades att verandan skulle utan bänkar inuti uppföras, på den grund att den ej under mötena skulle blifwa ett tillhåll för ungdom som på så sätt skulle verka störande.

Verandan (farstun) uppfördes på hösten samma år. Och den byggdes i en storlek som gjorde att den kunde möbleras som mest, med ett par stolar.

År 1915 byggde man kök. Tidigare fick man koka det obligatoriska kaffet i Carolinas (Linus) kök, strax intill. Porslin med mera förvarades vid den tiden i de små utrymmena vid predikstolen. År 1916 köpte man en kaffepanna och året därpå två dussin kaffekoppar och övrig utrustning för köket. Och nu hade man ordnat det praktiskt med det lekamliga i samband med mötena.

Utvändig reparation år 1979.

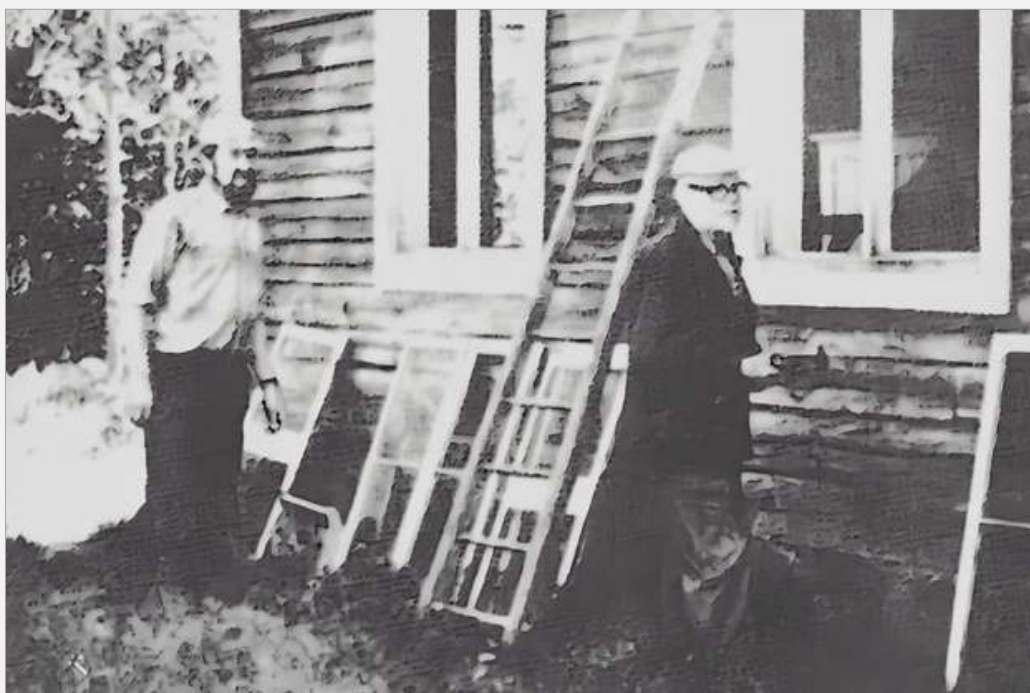
Under de där åren var det inte bara huset som växte. Friförsamlingen fick nu, från omkring år 1910 och framåt, allt fler medlemmar och söndagsskolan upplevde en storhetstid. År 1910 fanns det nära trettio elever i Barruds söndagsskola och de kom från Barrud, Gäddeviken, Stenberget, Brunterud, Högshult, Dammkärret, Littorp, Tivermanskärr och Laggåsen.

Det hölls täta, protokollförda möten, där man beslutade om Friförsamlingens angelägenheter. Se bara vad man dryftade på ordinarie församlingsmöte den 4 december år 1910, under ledning av vice ordförande Moberg. Vi citerar:

- 1o) Ottesången, julmorgonen leds af G. Davidsson i Stenberget, biträde af C. O. W. Brandström
- 2o) Ljus anskaffas av O. Moberg
- 3o) Beslutades att Barnfesten skulle hållas Trettondedagen, kl 3 em
- 4o) Tillsattes en kommitté att ordna om presenter åt barnen till festen, nämligen J. Moberg och Manfr. Js. Brandström

- 5o) Beslutades att Caffé skulle serveras äfven åt allmänheten mot frivillig afgift
- 6o) Beslutades att så k. Julgran, för barnen, skulle anskaffas till festen och uppdrogs åt Gust. Moberg att anskaffa den
- 7o) Frågan om en ny lampa i missionshuset bordlades till ett annat möte
- 8o) Skurning i missionshuset skulle verkställas af de närmast boende någon dag före jul

Julotta och julfest. Julgran och servering. Nog firades det jul i Barruds Bönehus år 1910.

Nästan 70 år senare. Utvändig reparation.

Det var aktiviteter i Bönehuset året runt. Församlingsmedlemmarna hade en månad var under året, då de ansvarade för "att kalla någon som talade Guds Ord; äfven ombesörja af egen kassa för resor och dylikt".

På somrarna var det barnfest under midsommarhelgen och så kallat missionsmöte i juli månad.

Men ibland var det tydligen svårt att få medlemmarna med. Den 5 juni år 1909 var det riktigt illa. Från protokollet:

Som mötet var fåtaligt besökt kunde föga uträttas. Beslut fattades dock att firandet av Jesu Död skulle tills vidare ske i Missionshuset. Dessutom utlystes av ordf. extra församlingsmöte till den 10 i samma månad.

Smedsbohl den 5 juni 09

E. Johansson

Emil Johansson kom till Barrud fem dagar senare och nu var det bättre anslutning. Man kunde fatta beslut om både det ena och det andra.

Men varför fattade man beslut om Påskfirandet redan den femte juni, trots att man var så få den gången? Ja, det finns många frågor i anslutning till dessa protokoll. Men framför allt finns det mycket information om hur man hade det.

I Byalagets samlingar finns det bland annat

protokoll från missionsauktioner, åren 1888 - 1925

anteckningar från Friförsamlingens möten, åren 1909 - 1916

kassabok för ungdomsföreningen Senapskornet, åren 1909 - 1942

matrikel för söndagsskolan i Barrud, åren 1909 - 1918

Dokumenterna förvaras i Bönehuset i Barrud.

Fyra "flottare med färg" vid renoveringen år 1980. Fr. v. Jan, Owe, Bernt och Ulf.

År 1983 har bönehuset i Barrud en något annorlunda funktion i byn än förr. Men det är mycket som är sig likt.

Bönehuset är den naturliga samlingsplatsen för byns sommarinvånare och de flesta aktiviteterna i Byalagets sommarprogram utgår från, eller äger rum i Bönehuset. Den andliga traditionen hålls vid liv genom olika aktiviteter under sommarmånaderna. I augusti varje år anordnas ett alliansmöte i byalagets regi och därutöver håller bland andra, representanter för Frälsningsarmén, möten varje år. Även Svenska Kyrkan nyttjar emellanåt lokalen för sina möten.

SKOLAN I ULLSANDSMO

På Kyrkostämma i Finnerödja den 28 oktober år 1868 beslutades att man skulle bygga sju nya skolhus i socknen. Det skulle finnas en skola i varje läsrote. Rote nr 6 - Ramsnäs rote - omfattade ett område från Ramsnäs, med Hartsviken och Hasslefallet i öster, till Stenberget och Gäddeviken i väster och byn Barrud låg inom den roten.

Examensdag i Ullsandsmo omkrjng år 1915.

Skolan byggdes i Ullsandsmo år 1869. I början hade man ingen egen lärare. Man fick dela lärare med Björkmarkens skola.

I raden av lärare före år 1900 fanns bland andra en man som hette Nilsson ("Klock- Nisse" kallad) och senare en herre som hette Anders Hedgren. Den första kvinnan i skolans kateder hette Rut Sandén. Hon lämnade Ullsandsmo år 1920 och därefter är det ytterligare tre kvinnor i rad:

1920 - 1921 Amalia Hagström

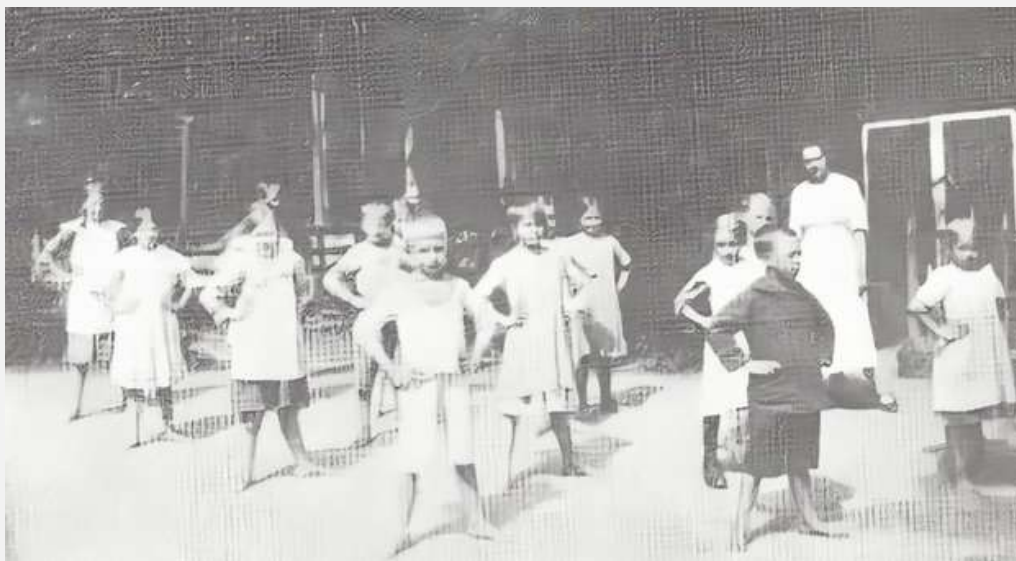
1921 - 1921 Elsa Cervin

1921 - 1938 Alma Mikaelsson

Alma Mikaelsson, som kom från Blekinge, tjänstgjorde alltså i Ullsandsmo i nästan tjugo år. Hon lämnade skolan först år 1938, då den i brist på elever lades ner. Som en kuriositet kan nämnas att Alma Mikaelsson hade haft en senare Nobel- pristagare i litteratur som elev, under sina första lärar- år i Blekinge. Hans namn var Harry Martinsson.

Ullsandsmo skola kom att bli den första skolan i socknen som lades ner, men den hann i alla fall fungera i nära sjuttio år, innan den gick sitt obevekliga öde till mötes.

Det kan tyckas att Barrudsbarnen hade lång skolväg och nog var det drygt att vandra de två kilometerna, två gånger om dagen. Men i jämförelse med kamraterna från rotens ytterkanter hade man det ändå ganska väl förspänt.

Gymnastik med lek och idrott. Ullsandsmo omkring år 1920.

Det är många ungdomar som vandrat genom skogen till och från Ullsandsmo under åren. Där kom barnen från Gäddeviken och Stenberget och till dem sällade sig Barrudsbarnen. Så gick man förbi Krontorp och över moarna till Ullsandsmo.

Att skolan byggdes just i Ullsandsmo förklaras av att den platsen representerar en någorlunda mittpunkt i det geografiska området Ramsnäs rote.

SOLDATLIV I BARRUD

Den siste soldatens son berättar

I slutet av 1880- talet var det dags för en ny knekt att ta säte i det lilla soldattorpet i Barrud, samtidigt som den gamle knekten fick ge sig av. Namnet på Barruds knekt var Söder. Den nye indelte soldaten kom från Sjötorp, ovanför Grässjöfallet och han hette Henning Aronsson. Det var min far. Min farfar hette Aron Israelsson i Sjötorp. När min far nu kom till knektbostället, tillsammans med min mor Clara Lovisa, fick de överta namnet Söder.

Den gamle knekten, nu kallad "Gammel- Söder" och hans fru, som liksom min mor hette Clara, nu kallad "Gammal- Clara", behövde dock inte lämna Barrud. De fick ett slags undantag vid byns allmänning, strax intill den plats där Bönehuset nu ligger. Här byggde han en liten stuga och odlade på ett stycke mark rikligt med fina grönsaker och potatis.

Hustrun dog omkring år 1910 och den gamle knekten levde till omkring år 1916. Jag minns "Gammal- Söder" som en stor och ståtlig karl. Han var rak i ryggen.

Han deltog flitigt i Bönehusets aktiviteter. När han avlidit, delade byns bönder upp och körde bort matjorden och så småningom revs även huset. Några få stenrester finns kvar idag.

Min far och mor fick en alltmer växande barnaskara på det lilla torpet. År 1890 föddes tvillingpojken Manfred och Gustav och därefter föddes Hulda år 1892, Karl år 1894, Johan år 1895, Selma år 1897, Anna år 1898, Elsa år 1900. Jag själv föddes år 1903 och slutligen Linus år 1905. Karl, Johan, Anna och Elsa blev alla tidigt sjuka och vårdades på Stora Ekebergs Sanatorium. Alla fyra dog före 30 års ålder. Övriga syskon blev ganska gamla. Fast nu är det bara jag i livet. Jag är 80 år gammal och känner mig pigg och kry.

Naturligtvis var det trångt i den lilla stugan på soldattorpet. På sommaren kunde ju en del av barnen ligga på golvet uppe på vinden, men på vintern fick alla samsas, så gott det gick, nere i stugan.

Min far gjorde möten under en månad varje år. Mötena skedde på sommaren. För övrigt fick han ta arbete lite varstans, för att kunna försörja sin stora familj. Det fanns som regel en mjölkko, någon kviga, 7—8 får samt en gris på torpet. Det var ungefär tre tunnland odlad jord. Avtalet föreskrev att byns bönder skulle plöja och harva jorden. På den tiden körde man mest med oxar. Det var bara någon gård som hade häst. Knekten skulle vara slaktkunnig. I varje fall var min far det. Man var mycket sparsam med alkohol i byn, men i samband med slakten var det brukligt med några kaskar. Missbruk förekom inte, såvitt jag vet, i Barruds by.

När min far skulle göra sina möten, så gick han över Grässjöfallet och förbi sitt föräldrahem i Sjötorp och vidare över Slottsbolet och Gårdsjö Gård. Så småningom kom han till "Spöret" vid Gårdsjö och åkte därifrån med tåg. Mötena skedde oftast i Skövde.

Barnen stannade som regel kvar hemma, tills de hade "läst fram" och det skedde i Finnerödja. Dit tog de sig till fots. En del vinterdagar tvingades de dock att stanna hemma, eftersom det inte gick att ta sig fram genom snödrivorna. Medan barnen var kvar hemma fick de hjälpa till med lite av varje både på knekttorpet och på gårdarna i byn. Ungefär i 15-årsåldern lämnade de i regel föräldrahemmet och Barrud.

Min mor dog år 1921. Hon var då 60 år gammal. Min far pensionerades år 1923. Han var då både medaljerad och befordrad till korpral. Efter diskussion mellan byborna blev det bestämt att han skulle få bo kvar tills vidare på torpet. På slutet hade han hjälp av min hemmavarande syster Selma. Far avled år 1928 och han var då 63 år.

Torpet såldes på auktion följande år till Karl och Ida Andersson från Grässjöfallet.

Både min far och mor bistod Djurbergs och Geijerstams mycket, dels när det var jakttider och dels under sommarvistet. Far var ju också med och skrädde timmer till Jotunheim. När man förberedde jakterna och även under själva jakterna var far med Djurberg och Geijerstam. Fars historieberättande uppskattades mycket vid de tillfällena. Då Jotunheim var bebott under sommaren, fick min mor regelbundet arbete där nere med bakning och andra hushållsgöromål. Jag själv fick bära mjölk varje dag mellan byn och Villan.

Henning Aronsson Söder. På Jotunheim.

När min far avled innebar det att en epok i Barruds historia var slut. För familjerna Djurberg och Geijerstam, och kanske då framför allt för de jaktintresserade herrarna, innebar frånvaron av soldatfamiljen en hel del extra arbete och dessutom försvann en "krydda" i deras tillvaro. Detta kan nog ha bidragit till att Jotunheim såldes år 1934.

Berättat av Nils Söder i september år 1983. Redigerat av Ulf Drake.

Rotemästarens siffror berättar

Den siste rotemästaren för soldatroten nr 1174 i Barrud hette Carl Carlsson. Han var den äldste av bröderna Carlsson, som brukade kallas "Karlsönerna". Han skötte soldatrotens räkenskaper mellan åren 1908 och 1923.

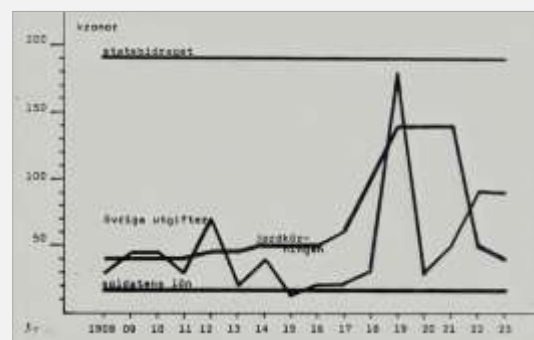

Soldatbostället i Barrud omkring år 1920.

Henning Söder slutade sin tjänst som soldat år 1923. Då hade byborna samlat på sig ett ganska hyggligt överskott på soldathållningen. Man hade nära 1400 kronor i kassan. Efter diverse utgifter det sista året, bland annat en ny kokspis och nytt tegel till bostadshuset, blev det 1200 kronor att dela på för intressenterna.

Soldatens lön var 12 kronor om året under hela perioden mellan 1908 och 1923. Utöver den ringa lönen fick han en femma i dricks varje år. Men nog är det lite märkligt att han inte förunnades någon löneförhöjning under alla dessa år, trots att han steg i graderna och blev korpral så småningom.

Rotens inkomster hade precis samma stabilitet som soldatens lön. På den sidan i kassaboken noterades år efter år: Statsbidraget 190 kr. De övriga utgifterna var emellertid mera föränderliga. Den största utgiftsposten genom åren var "körning av jorden", det vill säga plöjning och harvning av åkrarna på soldatbostället.

Där varierade utgiften mellan 40 och 150 kronor. Det var främst Per Johansson, August Carlsson och Gustaf Wärn som fick lön för den mödan. Diagrammet visar inkomstens och utgifternas utveckling, under perioden 1908- 1923, för soldatroten nr 1174 i Barrud.

NÅGRA EPISODER FRÅN BYN, MED OMNEJD

Gustaf Davidsson var tidigt på 1900- talet flitig hemma- predikant i Barruds Bönehus. Han höll bland annat julotta flera år i sträck. Nu bar det sig inte bättre än att Gustaf råkade bli försenad till julottan två år i rad. De församlade, med friförsamlingens ordförande i spetsen, blev otåliga och tillhöll honom att passa tiden bättre. På juldagsmorgonen året därpå steg Gustaf Davidsson in i Bönehuset nästan en hel timme innan julottan skulle börja och gjorde följande uttalande till den ensamme eldvaktaren som satt och dåsade framför kaminen: "Här ä ja, men var ä fölket?"

En juldagsmorgon hördes en Bönehuset närboende hemmansägare göra följande uttalande om sina närmaste planer denna morgon: "Nu sa ja gå te Bönhuset å höra på Davidssön, när han talar öm Pöjken."

Johan Carlsson i Barrud hade en mäktig sångröst som han inte sparade på, när tillfälle bjöds. En julotta tog han i så häftigt i "Var hälsad sköna morgonstund" att Per Gustav Andersson blev tvungen att gå hem med sin storgråtande dotter Ingeborg. Hon blev vettskrämd, tösen.

Victor Moberg blev änkeman relativt tidigt och det fanns de som frågade honom från och till, varför han inte skaffade sig en hushållerska. Victor blev nog lite irriterad på sådana frågor och vid ett tillfälle svarade han: "Dä ä inte nön mening å skaffa säj hushöllerska, så länge söm Gustaf Wärn ä ogift."

Gerhard Henningsson berättar: "Min mormor som hette Clara Moberg talade om för mig, när jag var barn, hur släkten Moberg i Barrud fått sitt namn. Trumslagaren Olof gick ut i kriget mot Ryssland. Under en batalj som var mycket svår att reda ut för de svenske, tog Olof sin trumma och gick i täten för sitt kompani och trummade alldeles kolossalt. Detta eldade kamraterna till mycket goda insatser på slagfältet. Befälhavaren noterade trumslagarens insatser och efter slaget kallade han till sig Olof och förkunnade att han visat prov på så osedvanligt gott mod att hans namn här efter skulle vara Mo(d)berg. Olof gick alltså ut i kriget som Olof NN och kom tillbaka som Olof Moberg". Sägen eller sant?

Sägen såklart. Clara Moberg var sondotter till trumslagaren Olof Moberg.

August Moberg från Barrud, vandringsman med mera, var känd för att ha en rapp tunga och han slog sig gärna i språk med folk han träffade. En gång, när han besökte kyrkan i Finnerödja, inledde han efter gudstjänsten ett samtal med kyrkoherden så här: "Ä inte pastors' frua mä i da?" Kyrkoherden svarade: "Nej, det förhåller sig så att vi hava nyligen välsignats med ett litet barn, så min hustru är hemma hos det lilla barnet". August lyssnade på den uttömmande informationen om

anledningen till prästfruns frånvaro och kommenterade: "Hörs, dä kör på för pastorn också".

"Karlsönerna" - Carl, Johan och Per Adolf - bodde större delen av sina liv i Barrud. Var och en hade sina åligganden på gården. Per Adolf var medlem i Friförsamlingen och han var även söndagsskollärare på fritiden. Hans bror Johan var ännu friare i sin religion och han drev gärna lite smått med bror sin. Nu var det så att Per Adolf var påfallande höjdrädd. När man en gång höll på att lägga spån på ladugårdstaket och Per Adolf var mycket tveksam att bestiga detsamma, yttrade Johan: "Te himlen vill Du, men gå öpp på laggerstaket, dä vågar Du inte!"

En gång kom en av Per Adolfs trosfränder, som var känd för att vara mycket from, förbi vid Karlsönernas ställe. Johan och Per Adolf höll på och arbetade på en åker. Johan gjorde paus i arbetet och samtalade både länge och väl med den förbigående, medan Per Adolf på sin kant fortsatte arbetet utan att delta i de bådassamtal. När Johan, som körde en plog bakom hästen, åter kom i kontakt med brodern var denne nyfiken och frågade: "Ja såg att Du träffa NN nere ve vägen. Va hadde han för gött å säja?" Johan vred då till det så här: "Jo, han sa att dä måtte allt tusan hölla i ploget, när dä går så fort." "Nä, sa han värkliken dä?" genmälte den foglige Per Adolf.

När Wärns stuga byggdes år 1911 hade man det rätt besvärligt med ekonomin, eftersom det gamla huset hade brunnit ner ett par år tidigare. Huset blev visserligen rest, men det tog flera år innan det blev riktigt färdigt. Predikanten Nilsson från Finnerödja predikade i Bönehuset och han talade gärna i liknelser. Nu yttrade han detta från predikstolen: "Människorna äro ofullkomliga. Se bara på Wärns stuga!"

En annan gång predikade nyss nämnde Nilsson på temat "Människornas utveckling". Han tog ånyo Wärns stuga som liknelse. Han talade: "Det går framåt. Jag har noterat att Wärn har målat sina fönster". Gustaf Wärn tyckte dock att rätt skulle vara rätt, så han avbröt predikanten från sin bänk i Bönehuset och tog till orda: "Di ä inte målata. Di ä bara grunnata!"

När Karl Andersson flyttat från Grässjöfallet till f. d. Soldattorpet i Barrud, fick han emellanåt heta Karl "Söderman" av grannarna.

Lingonen (eller kröserna) spelade en viktig roll i hushållet förr i tiden och åtgången kunde nog vara mycket stor i en familj med många medlemmar. Någon överdrift var det väl, trots allt i följande förmodan från Erker i Villbergstorpet: "Öm ja hadde kröser i en reselvan (reservoar) stor sôm Finnerö´ körka , så sölle onga äta öpp alltihop."

UTTRYCK OCH VÄNDNINGAR VANLIGA I BARRUD

De gamle höll sig med vissa uttryck som är nästan bortglömda idag. Det var bland annat sådana där korta och kärnfulla uttryck och vändningar som man behövde ibland, för att fylla ut ett tomrum i ett samtal eller kanske avsluta ett samtal. Det var också sådana uttryck som man behövde, när det vanliga språket inte räckte till riktigt. Man ville förstärka ett uttalande, i stället för att svära. För svordomar var sannolikt mycket ovanliga i Barrudsbornas språk.

Följande uttalande av en åldrig Barrudsbo, är nog rätt betecknande för inställningen till svordomar.

Det var en mycket varm sensommardag. Per Adolf höll på att rensa upp ett fullständigt vildvuxet land med trädgårdshallon. Han pustade, torkade svetten ur pannan och yttrade: "Vöre en sån så en svöre, så sölle dä komma väl te pass nu."

Nu ska vi ta fram några exempel på uttryck och ord, som ingick i somliga Barrudsbors språk.

Det nord- västgötska språkets uttal har sina egenheter och dessa kan vara svåra att uttrycka i skrift, med det vanliga alfabetet, Några huvudregler kan man ha i minnet. Till exempel

att "l" inuti ord är tjocka och kluckande, men inte i början av ord

att "r" i början av ord oftast är skorrande, medan de inuti ord oftast är rullande

att "ö", "o" och "u" ofta uttala(de)s med ett speciellt ö-ljud, som är mera runt än spetsigt.

BARRUDSSPRÅK

BETYDER

Dä får inte surna på rösten

Det får inte dröja (det är bråttom)

I da hettar en inga vantar

I dag är det kallt ute
(för alla vantar är upptagna)

Ja ankar på

Jag ångrar

Långt bört i åväv' la

Långt bort i ödemarken

Den hackar di inte ur hon

Det är svårt att övertyga
honom / henne

Dä ä völe mä' t

Ack ja

Nu ä ho hörker ijän

Nu är hon frisk igen

Du sa inte va så för' veten

Du ska inte vara så nyfiken

Han ha vörte bradie karln på

Han har blivit riktigt vuxen

siste ti' n

den senaste tiden

Ja ha taje mäj e vänna nerat sjön
Uj i ja mäj
Jakta å fesket ä mäst för ro' s skull

Vi har va vi behöver, å himlavalvet
ändå över
Den ä så par
Den tar en inte, där en sätter' n
Ge däj i sta å hämta kriterera
Dä va hönna också, sa dä, inte gå
Ja sa lö oka hästen å ge mäj å

Dä får lö ble nån rå mä' t
Ho tog te öjera
Bror min ble dä allri nåt mä. Han
bodde mäst hos söster si. Nä,
dä va lå hos mi söster han
bodde. Hörn' t dä nu va
Inna dä blir nermört, sa en kura
schömning ena stönn
Ä dä mä te å va på dä viset?
Orsmässekroken

Mor hans va änka å far hans va dö, så
han vart nog lite ensam
En rår inte så möe
Kaffet pöste
Han va te' tagsen å redi
Han va en sån söm föl' de backen ätter
Ä I länge här?
Ja har inte stönn å stanna nön' stans
på stavägen
Ho va fägnesam å go' sint, men karln
hennes va eveten å erak

Detta mycket korta urval av uttryck och ordvändningar kan naturligtvis inte ge någon fullständig information om barrudsspråket, men det ger väl ändå en antydning om hur det kunde låta. Och kanske den som läser detta själv erinrar sig ord och uttryck, som man hört för länge sedan.

Plats för eftertanke.

Jag har gått en tur ner till sjön (Unden)
Usch
Jakten och fisket är mest
för nöjes skull
Förnöjsamt ordspråk

Han / hon är så falsk
Han/hon har en egen vilja
Ge dig iväg och hämta korna
Det var hundan också, ska det inte gå
Jag ska väl sela hästen och
ge mig iväg

Det får väl ordna sig
Hon började gråta
Min bror blev det aldrig något med.
Han bodde mest hos sin syster. Nej,
det var väl hos min syster han
bodde. Hur det nu var
Innan det blir helt mörkt ska man sitta
utan lyse en stund
Är frun med barn?
Den tid på året då det saltade köttet
och fläsket var slut

Hans mor var änka och hans far var
död, så han blev nog lite ensam
Man orkar inte så mycket
Kaffet kokade över
Han var händig och duktig
Han brukade ta det lugnt
Är Ni redan här?
Jag har inte tid att stanna någonstans
på ditvägen
Hon bjöd gärna och delade med sig,
men hennes man var grinig och envis

Dä ä völe mä' t.

NÄR SÅGVERKET I BARRUD FICK FLERA DELÄGARE

År 1858 skrevs det ett kontrakt, som angav villkor för delägarnas rättigheter och skyldigheter i fråga om det gemensamt ägda sågverket i Barrud. Eftersom kontraktet ger en bra bild av hur man reglerade sina mellanhavanden i en sådan gemensam anläggning vid den tiden, återger vi det ordagrant och utan kommentarer.

Så här står det i kontraktet:

Sedan wi undertecknade medelst köpafhandling af den 17de November 1855 blifwit ägare till största delen af det till hemmanet Barrud befintliga Wattenfall och därå uppförd en sågbyggnad, alltså hafwir wi träffad den öfverenskommelse, att wi till Drängen Johannes Johansson, Hindrick Wärn och Anderias Nilsson i Barrud, upplåter och försäljer En Fjerdedel af detta Sågwärk, sådant det nu befinnes mot en öfverenskommen köpesumma af etthundra riksdaler riksjäld, hwilka penningar skall af köparen räntefritt betalas först den 14de mars 1859 och med denna handel är nedanskrifna willkor att iakttaga.

1mo. All afkastning som detta wärk årligen gifwer, skall wi åtnjuta i mohn af ägande lodt eller Jan Petter och Erick Jans söner 1/4 del hwardera, aflidne Olof Mobergs stärbhus delägare 1/4 del och nu warande köpare 1/4 del.

2do. Allt arbete, reparationer och kostnader af hvad namn det än wara må, utföres och bestrides af oss gemensamt, och detta så snart sådant påfodras, allt efter ägande lodt, likväl att wi säljare förbinder oss att lämna erfoderliga materialier, plank till ny sumpräna, bräder till tak å sågen, järn till såväl sågbänk som dammluckor med mera.

3o. All sågnings afkastning förrättas efter ägolodt, men om någon skulle försåga mer härutöfwer, skall betalas 1. 5 Rljls för hvarje som fördelas lika mellan delägarne; allt efter ägolodt.

4o. Med detta sågwärks begagnande är så öfverenskommit att hvem begagnar wärket, skall med all sorgfällighet det vårda och om någon af wårdslöshet och försummelse det fördärvar, åligger densamme att genast på egen bekostnad det istånd sätta.

Sålunda öfverenskommit, hvarmed wi å båda sidor förklarar oss nöjda, hvilket skedde i Barrud den 9de april 1858

Erick Jansson Jan Petter Jansson Änkan Clara Pettersdotter

Till wittne: Anders Carlsson i Mottorp

Erick Ericksson den äldre i Wästansjö

NÄR MARIA OLOFSDOTTER SKREV HÅLLNINGSKONTRAKT

Nu för tiden är det inte många som behöver bekymra sig om sin ekonomi under ålderdomen. Alla har folkpension, en del får ATP och åter en del har pensionsförsäkringar, som ger pengar på ålderns höst.

Annat var det förr. Då måste den som sålde sin gård eller sin andel av en gård, förvissa sig om att få mat och husrum under återstoden av sitt liv. Detta skedde genom så kallade hållningskontrakt. Sådana upprättades också inom en familj, så att till exempel en son som tog över en gård, förband sig att sörja för moderns och / eller faderns mat och husrum.

Vi ska titta lite närmare på ett sådant hållningskontrakt. För att få begrepp om alla villkoren, citerar vi det ordagrant, rakt igenom. Märk språket. Den första biten är i princip talspråk och det är fint att det är så.

Hållnings Kontrakt uprättat den 13 juli 1861

Såsom jag nu ämnar försälja min ägande lot i en Trätiondedel uti hemanet Barud i Fineredia socken, vasbo härad och Skaraborgs län, förbehåler jag mig af den som komer att handela före nemnde 30 del min lifstis bärgening som komer att bestiga sig i nedanskrefvene varor, nemeligen

1o

i spanemål lämnas ren och god säd 3 tuner, hvaraf 2 tuner råg, en tuna hafvere, potatis äfven försvarliga tre tuner samt 2 kopar ärter

2o

sugel 1 lispun tort fläsk, äfven 1 dito kööt, en åtendels tuna sil, 10 marker smöör samt ett halstop söt mjölk om dagen äller ett stop sur samt 2 kopar salt, en half mark humele

3o

äfven förbehåler jag mig frit husrum så väl för mig som spanemål, potatis och de överige saker samt så myket ved som tarf för året, sönderhugen och hem kiört samt sjus til förmaleningen af spanemålet, äfven 2 särkar och et par kienger varie år

4o

äfven vid min timande död låta mig kisteligen till min viloplas grafen korna

Barud som åfvan Maria Olofsdotter

Med åfvanstående kontrakt förklarar jag mig nögd och lofvar att (det) till alla delar (blir) upfyldt försäkras af

Barud den 13 juli 1861 Johannes Jonsson och hållningsgifvare

Vetenan: Suldat Söder Lars Moberg

Bakgrunden till just detta hållningskontrakt var i korthet följande: Maria Olofsdotter Moberg var född år 1789 och gift med Jonas Svensson. Denne avled år 1853 och därefter ägde Maria och hennes fyra barn tillsammans en liten fastighet som omfattade 1/30- dels mantal av Barrud.

År 1861 köpte sonen Johannes ut modern och syskonen från gården och det är i detta sammanhang som det här hållningskontraktet upprättas. Men snart blev det förändringar på gården. Redan tre år senare köper Johannes syster Gustava och hennes make Carl Gustaf fastigheten av brodern / svågern Johannes och då är det dags att plocka fram hållningskontraktet och skriva följande på baksidan:

Sedan undertecknade denna dag af vår svåger och syster tillhandlat oss deras ägande hemmansdel Ett trättiondedels mantal Barrud, så förbinder vi oss att till vår moder och svärmoder Maria Olofsdotter, för hvarie år fullgöra och utgifva alla de hållningspersedlar årligen, som detta hållningskontrakt bestämmer.

Försäkras Barrud den 26 November 1864

Carl Gustaf Carlsson – nu Hemmansägare - Gustava Jonsdotter

Till Vittnen:

Anders Carlsson i Mottorp Gustaf Johansson i Nybacken

Här kan vi konstatera att det är en professionell kontraktskrivare som hållit i pennan. Anders Carlsson i Motorp (Mottorp) var en ofta anlita person i sådana här sammanhang.

Men åter till hållningskontraktet och dess tredje kapitel. Två och ett halvt år senare är det tid för ett sista tillägg på baksidan av kontraktet. Nu har det hänt, att Gustava och Carl Gustaf har fått tre små barn och tydligen har det blivit besvärligt med ekonomin på den lilla gården. Det tredje tillägget lyder så här:

Hvad Fjerde punkten af å andra sidan stående hållningskontrakt bestämmer rörande omkostnaden af min begrafning, då Herran kallar mig ur denna verlden, så, emedan denna hållning är nog dryg och kännbar för jordägarne, vill jag göra den ändring och förordnande att då jag dör, frikännes jordägarne för alla omkostnader till min begrafning, utan densamma skall tagas af min efterlämnade qvarlåtenskap, till så stor del som därtill åtgår, hvilket beslut till framtida efterrättelse länder;
Försäkras Barrud den 13 mars 1867

Maria Olofsdotter - Hållningstagare

Vittnen: Anders Carlsson i Mottorp Anders Petter Andersson i Barrud

Maria Olofsdotter Moberg avled år 1875, åttiosex år gammal.

Anmärkning: 1860- talet präglades av missväxt och nöd i stora delar av Sverige.

TRE SYSTAR FRÅN VÄRMLAND

Där gingo tre jäntor i solen på vägen vid Lindane Le.
De svängde, de svepte med kjolen, De trallade, alla de tre.

Vår store värmländske diktare Gustaf Fröding skrev dessa välkända rader under senare hälften av 1800- talet. Och någon säger: Vad har detta med Barrud att göra? Vi svarar: Ingenting, fast någonting. Ingenting kräver ingen vidare utredning. Däremot behöver någonting förklaras. Så här var det:

Omkring år 1865, kanske något tidigare, kom det tre jäntor från Sunne i Värmland, till Barrud. De var systrar och hade tillnamnet Karlsdotter. Deras tilltalsnamn var Beata, Maria och Carolina (Lina) och samtliga blev inom kort bofasta Barrudsbor.

Beata gifte sig med Johannes Johansson och de bodde i Dammkärret. Maria gifte sig med Per Edvard Persson och de bodde i Krontorp. Carolina gifte sig med Olof Moberg d. y. y. och de bodde i Barrud

Varför kom de? Ja, det har vi väl egentligen inte med att göra, men nog är det en stor händelse i Barruds historia, med en sådan invandring. Tre främmande flickor som inte kom nästgårds ifrån precis. Det var väldigt ovanligt vid den tiden att någon hämtade sin livspartner så långt ifrån. Oftast kom man sig inte iväg längre än till Slottsbolet och Åsebolet. Och att någon gick längre än till grannsocknen ansågs nog vara en smula äventyrligt.

Troligen förde dessa, våra unga damer från Sunne, med sig mycket nytt till Barrud, vare sig det var deras avsikt eller inte. Deras språk var naturligtvis rätt olikt barrudsspråket och sannolikt hade de med sig en del seder och bruk från Värmland, som sedan blandades med urbefolkningens.

Så var det med den saken.

Faktakoll 2021:

Stämmer vår källas uppgifter från åttiotalet? Ja vars. Fast Sunne finns, såvitt jag kan se, inte med i damernas liv och inte kom de indansande i Barrud i sin ungdom och inte kom de samtidigt. Det var så här: Johannes Johansson (född i Älgårås 1827), kom som dräng till Carl Ersson, i Råverud, Visnums socken år 1855. Carl Ersson var då änkeman sedan ett år tillbaka. Han hade en son, Carl Peter (född 1839) och fyra döttrar, de ovan nämnda, vars fulla namn var Anna Beata (född 1836), Maria Kajsa (född 1841) och Carolina (född 1844) och så deras syster Johanna Sofia (född 1846) som aldrig flyttade till Finnerödja.

Johannes och Anna Beata kom från Visnum till Dammkärret 1858. Maria (Maja) Kajsa kom till Krontorp 1876 och Carolina kom först 1891 och gifte sig med Olof Moberg. Båda var då i medelåldern, hon 42 och han 38. De fick dottern Beda (fosterdotter). I Krontorp blev det inga ättlingar men i Dammkärret blev det rätt många.

NÄR DET VAR MISSIONSAUKTION I BARRUD

Att gå på missionsauktion var ett folknöje i Barrud. Det var inte så mycket av förströelse som bjöds på hemmaplan förr i tiden, så när det blev dags för missionsauktion gick man praktiskt taget man ur huse för att delta. Det var ett sätt att umgås.

Bönehuset i Barrud byggdes år 1894, men redan år 1888 och kanske ännu tidigare, höll man auktioner i Barrud för att bland annat få ihop pengar till det förestående Bönehus- bygget.

Bland Byalagets dokument finns en liten brun bok, med protokollsammandrag från missionsauktionerna under åren 1888- 1923. Det är oklart var man höll till under auktionerna innan bönehuset byggdes. Men auktion höll man. Och vi vet vilka som deltog och ropade in något och inte betalade kontant. De fåtaliga som hade kontanter med sig och betalade kontant förblir anonyma, eftersom det inte fanns någon anledning att notera dem i boken.

Det kan nog vara intressant att titta lite närmare på ett sådant där protokoll. Vi citerar fullständigt och ordagrant från en auktion.

Sammandrag öfver auktionsprotokollet, hållet i Barrud den 23/10 1889 med betalning till den 1 april 1890.

Aug. Moberg Barrud	Halsduk 1.10, bröd 25, dito 10	1.45
Petter Anderson Barrud	Förkläde 60, dito 55	1.15
Aug. Karlsson Barrud	Bilder 10	0.10
Anna Sofia Nilsson Högshult	Förkläde 30, bröd 10, dito 10	0.50
Adolf Nordling Brunterud	Bröd 10, dito 10	0.20
Amanda Moberg Barrud	Bröd 20, äpplen 10	0.30
Alma Wörn Barrud	Äpplen 10	0.10
B. H. Wörn Gäddeviken	Kalsånger 1, potatis 1, strumpor 1.25, bröd 10	3.35
Beata Johansson Damskärret	Kaffekoppar 40, bröd 10	0.50
Erick Janson Barrud	Halsduk 1, förkl. 75, Näsdukar 60	2.35
E. J. Eriksson Barrud	Halsduk 1.25	1.25
Emma Pärson Stenberget	Halsduk 1, äpplen 10	1.10
Edvard Söder Barrud	Tafla 30, bröd 10, bröd 15	0.55
Emma Janson Barrud	Karameller 30, bröd 20, dito 20, dito 25, dito 25	1.20
Emil Johansson Åsebohl	Bröd 15, dito 20	0.35
Erik Gustaf Moberg Barrud	Bröd 15, dito 10 25	0.25
Gustaf Johansson Stenberget	Strumpor 1.50, näsduk 65	2.15
Gustaf Eriksson Barrud	Strumpor 1.50, manschetter 50	2.00
Gustaf Moberg Barrud	Strumpor 1.25, äpplen, bröd m m	2.25

Gustaf Johnson Smedsbohl	Bröd 30, dito 15	0.45
Gustaf Karlson Ullsandsmo	Karameller 25	0.25
Gustaf Andersson Slättsbohl	Bröd 20	0.20
Gustaf Wörn Barrud	Bröd 10	0.10
Hedgren Björkmarken	Äpplen 15, bröd 20, dito 15, handuk 1, dito 1	2.50
Hulda Victorsdotter Barrud	Äpplen 10, karameller 10	0.20
Hulda Gustafsdotter Barrud	Bröd 15, dito 20, karameller 10	0.45
Hanna Jansdotter Barrud	Karamell 10	0.10
Ida Karlsdotter Barrud	Handduk 80, bilder 10	0.90
Johan Eriksson Högshult	Halsduk 1.50, bröd 15	1.65
J. P. Janson Barrud	Strumpor 60, näsduk 60, hö 4, hafre 2	7.20
J. T. Jansson Barrud	Näsduk 65, bilder 15, äpplen 10, karameller 10, bröd 20, m m	1.52
J. Albin Moberg Barrud	Bröd 10, dito 15, äpplen 7	0.32
Johan Moberg Barrud	Äpplen 10, bröd 15, dito 10	0.35
Johannis Äsen	Halsduk 1, bröd 10	1.10
Johan Olsson Äsebohl	Bröd 20	0.20
Johan Emil Hartsmon	Bröd 10, dito 10	0.20.
Johanna Johansdotter Barrud	Näsduk 75	0.75
Klara Moberg Barrud	Handduk 1, bröd 15	1.15
L. Johanson Damskärret	Råg 3.70 skjorta 1.65, förkläde 60, bröd 10, näsduk 40, halm 2.25	8.70
Lotta Larson Finnefallet	Bröd 25	0.25
Maria Jansdotter Barrud	Förkläde 75, dito 75, Näsduk 75	2.25
Olof Moberg Barrud	Råg 3.75, bröd 15, äpplen 15	4.05
Olga Nordling Brunterud	Strumpor 1.35, duk .80, bilder 10, dito 10, bröd 20	2.55
P. E. Person Krontorp	Garn 75, bröd 50, dito 15, dito 25	1.65
P. O. Andersson Barrud	Garn 50, bröd 20	0.70
P. G. Jansson Barrud	Strumpor 1.75, dito 1.80	3.55
Stafva Granath Smedsbohl	Äpplen 25, bilder 20, , bröd 25,	0.70
Sander Wörn Gäddeviken	Näsduk 45, bröd 10, dito 10	0.65
Salmon Söder Barrud	Ull 1.25, hafre 2.45, spik 35	4.05
Victor Moberg Barrud	Strumpor 1, butelj 10	1.10
		<hr/>
		70.74
Infått utaf kaffefesten		<hr/>
		12.68

Några kommentarer kan vara på sin plats

Först ett par ord om den förträfflige protokollföraren. Klart och redigt för han / hon (troligen han) in varje post i boken. Men han kan inte riktigt bestämma sig, om han ska stava äpple med ett eller två "p". Och en annan sak. Varför skriver han konsekvent näsduk med stor bokstav i början? Var det möjligen väldigt fina näsdukar, av siden rent av?

Anmärkning: Här är "äpple" konsekvent stavat med två "p" och näsduk med versal, bara när persedeln står först (eller ensam) i uppräknigen.

Ytterligare en kuriositet: protokollet är skrivet i bokstavsordning, med ledning av folks förnamn. Fast Hedgren i Björkmarken, han hette nog bara Hedgren, när man talade om honom och här fick han stå i boken mellan Gustaf och Hulda.

Som vi ser är det folk från ganska avlägsna platser som deltar i auktionen. Där finns inopare från Åsebol, Slottsbol och Björkmarken. Vår vän Hedgren från Björkmarken (vi vet att han hette Anders) är förresten halvt Ullsandsmo- bo, eftersom han vid den här tiden är ambulerande lärare mellan skolorna i Björkmarken och Ullsandsmo. Han kommer att vara Barruds- barnens lärare under hela 1890- talet.

Det bjuds ut ett varierat sortiment på auktionen, från hö och havre till en butelj. Var månntro den där buteljen tom, eller innehöll den något? Troligen var den tom, annars hade nog inte den hedervärde Victor Moberg ropat in den. Men å andra sidan: vad skulle Victor Moberg med en tom butelj till?

Buteljer har annars, vad det berättas, spelat en viss roll i missionsauktionernas historia i Barrud. Från något senare tider än denna. När auktionerna hölls i Bönehuset, finns det vittnesmål om att somliga besökare var åtskilligt "styrkta" av destillerade drycker, då de korn till auktionerna. Det sägs att man kunde höra på kilometeravstånd, när det glada gänget närmade sig byn, för att sedan från de bakersta bänkarna, under glam och stök, höja buden med några fler ören än vad de sannolikt skulle gjort under mera normalt tillstånd.

Ansågs manne ändamålet helga medlen?

Tillägg: Det omtalade gänget kom inte från Barruds by, med omnejd.
Det trodde väl ingen.

EN BARRUDSPROFIL UNDER 1900-TALET

David Andersson föddes i Barrud år 1911 som fjärde barnet till Per Gustav och Hulda Andersson. David blev tidigt väl förtrogen med skjutvapen och fiskeredskap och främst jakten blev något av en huvudsak för honom under hela livet. Det berättas att han redan i tioårsåldern sågs med bössa på ryggen. Och det var förvisso ingen leksaksbössa, som senare tiders barn emellanåt roat sig

med. Nej, när det gällde David var geväret laddat med kulor och krut och det var på allvar.

Den som ville forska i Davids liv, skulle troligen hitta stoff för en hel bok. Vi nöjer oss här med några korta notiser, som ändå speglar något av människan David Andersson, enligt vår mening en Barrudsprofil under 1900- talet.

DEN FÖRSTA EPISODEN

Det är på 1940- talet. David hjälper sin mor att kärna smör. Plötsligt hör han att hunden är på gång med ett villebråd i drev. David lämnar smörkärnan, tar bössan och förflyttar sig snabbt till det av honom välkända passet. Drevet kommer närmare. En råbock blir synlig och David fäller den med ett skott. Snabbt hem igen. Smörkärningen fortsätter, som om ingenting hänt. Mor Hulda kommer och förväntar sig att smöret skall vara färdigt. David säger med allvarlig oro i rösten: "Dä måste va nö fel på grädden, för han vell inte smöra säj".

DEN ANDRA EPISODEN

Det är på 1970- talet. David har skaffat sig en hundvalp. Valpen är så liten att han bär den i famnen. Det är meningen att den ska bli hans nästa riktiga jakthund. Han kommer till Owe Gustén, som också skaffat en hundvalp nyligen. David har redan låtit hundarna bekanta sig med varandra, när han stiger in till Owe och utbrister med stor entusiasm och den vanliga stora famnen: "Hör du, du! Dom hunna kommer å ble sååta vänner, för di hadde huvena ihop".

DEN TREDJE EPISODEN

Det är också på 1970- talet. David är på sällskapsresa, bussresa i Norge, när det blir ett smärre tillbud på kanten av ett mycket högt stup. Bussen står fastkörd vid vägkanten och utsikten är bedövande och skräckfull. David tittar ut genom fönstret, tar sig för pannan och utbrister: "Hör ni, ni! En hadde lö trott att en sölle få en naturli dö."

En naturlig död fick han, David. Han föll på sin post en jaktdag i oktober år 1981, med bössan i handen och hunden i sällskap. David gick oftast sina egna vägar. Och inte sällan sammanföll dessa med viltstigarna i Barruds skogar. Det ligger nära till hands med en travestering av ett par Runeberg- rader: "Något tålde han klankas på men hedras mera ändå".

Tillägg 2021:

Jag är så nöjd att vi upplät en sida åt David. Han var verkligen värd den uppmärksamheten. Hans sprudlande personlighet lämnade ingen oberörd. En gång på 1960- talet kom han till oss med ett helt grenverk från sitt körsbärsträd. Det kryllade av söta körsbär till allas förtjusning. Ibland kom han med en röding, nyss fångad i Unden och då var den dagens middag given. David talade så att alla hörde och alla lyssnade på hans alldeles genuina språk.

MOBERGS SLÄKTTAVLA

Under 1800- talet och en bra bit in på 1900- talet fanns det många bofasta personer som tillhörde släkten Moberg i Barrud. Här ett utdrag från släkttavlan:

```
Trumslagaren Olof Moberg d ä i Högshult (f omkr år 1760)
Gift med Stina Olofsdotter (f omkr år 1770)

Deras barn: Lars           (till Åsebol)
            Erik           (till Nysund)
            Olof d y       (Barrud)
            Ewa            (till Råglanda)
            Catharina      (till Västansjö)
            Maria          (Barrud)

Olof Moberg d y (f år 1816) gift med
Clara Gustafwa Persdotter (f år 1813)

Deras barn: Erik Johan
            Lars Gustaf   gift med Lovisa Jansdotter
            Victor        gift med Johanna Sofia Jdr
            Olof d y y    gift med Carolina Karlsdotter
            Anna-Stina
            Maria-Lena
            Clara
            Lowisa

Victors och Johannas barn: Hulda, Johan, Amanda, Gustaf
Henning, Hanna, Emma Elin, David Gunnar.

Lars Gustafs och Lovisas barn: Erik Gustaf, Johan, Hulda,
Frida, Axel, Oskar, Naemi, Sigfrid.

Olofs d y y och Carolinas barn: Beda
```

BARRUD ÅR 1984

Tidens snabba gång innebär att det som nyss skedde, snart blir historia. Barruds nybildade byalag firar redan i år sitt femårsjubileum. Det var år 1979 det började på allvar med bönehusreparation och alla aktiviteter därefter.

Det har varit lek och allvar i lagom blandning. Våren 1984 förbereds det ett nytt sommarprogram i Byalagets regi. Må det bli ett bra år! Vi skrev i inledningen att denna skrift tillägnats dem som inte längre finns bland oss. Det känns särskilt riktigt att säga detta en gång till, nu i april 1984. Ingen nämnd och ingen glömd. Och så till sist. Någon som läst manuskriptet till denna utgåva ansåg att det saknades en bild på de ansvariga utgivarna.

Eftersom vi inte kunnat hitta några tunga argument emot att uppfylla denna önskan, så står vi då här i slutet av skriften och grunnar. Det är Ulf till vänster och Alf till höger. Och vi kan konstatera: "Det blev inte bara grunnat. Det blev också målat".

ÅRTAL I BARRUDS HISTORIA

- 1550: (cirka) Barruds gård anläggs
- 1602: Constantia Eriksdotter och hennes gemål Henrik Frankelin erhåller bl. a. Barrud som förläning
- 1750: Industriell stenbrytning börjar i stenbrottet mellan Barrud och Slottsbol
- 1798: Trumslagaren Olof Moberg köper 1/10 mantal i Barrud av Hans Jansson och h. h. Erika Pehrsdotter
- 1801: Sven Persson i Stenberget nedlägger en varg
- 1832: Stenberget delas på två fastigheter
- 1834: Laga skifte på Kronoallmanningen Tiveden påbörjas. Avslutas tio år senare
- 1847: Jonas Svensson och h. h. Maria Olofsdotter Moberg köper 1/30 mantal av Marias bror Olof. Stamfastigheten nuvarande Gunnarsons bildas därmed
- 1851: Laga skifte i Barrud fastställs
- 1868 Erick Jansson, Jan Petter Jansson och änkan Clara Pettersdotter säljer en fjärdedel av Barruds sågverk till Johannes Johansson, Hindrick Wörn och Anderias Nilsson
- 1866: De båda nuvarande bostadshusen i Damkärret byggs och det gamla bostadshuset rivs. Fastigheten sämje- delas
- 1869: Skolan i Ullsandsmo byggs
- 1869: Anders Jansson och h. h. Lovisa köper "August Karlssons"
- 1870: Stenbrottet, strax väster om Barrud, läggs ner
- 1870: Nuvarande bostadshuset "August Karlssons" byggs
- 1870: Victor Moberg blir ägare till 1/24 mantal och bygger sitt boningshus
 - 1877: Ett nytt bostadshus byggs vid Pers Gustavs, nuvarande Franssons
 - 1880: Olof Moberg d. y. y. bygger bostadshus, nuvarande Perssons
 - 1880: Carl Gustaf och Gustava Carlsson bygger ett nytt bostadshus, nuvarande Gunnarsons
 - 1881: Krontorp bildas, genom avstyckning från Bror Henrik Werns fastighet. Per Edward Persson och h. h. Maria flyttar dit
 - 1887: Bror Henrik Wern och hans familj flyttar till Gäddeviken. Säljer till Carl Gustaf Carlsson och h. h. Gustava
 - 1889: nytt bostadshus byggs i Stenberget, nuvarande Undéns
 - 1894: Bönehuset (Missionshuset) i Barrud byggs
 - 1899: Gustaf Davidsson och h. h. Anna bosätter sig i Stenberget
 - 1907: Karl Andersson och h. h. Ida tar över i Grässjöfallet
 - 1909: Per Johansson, med syster Tilda och svåger Frans Johansson och de senares barn, flyttar till Barrud från Grässjön i Tived
 - 1909: Kaptenerna Sten Ludvig Djurberg och Nils af Geijerstam köper en f, d, potatislycka av Victor Moberg. Avstyckningen får namnet Jotunheim
 - 1909: Wörns gamla hus brinner ner till grunden
 - 1910: Bönehuset byggs till med en veranda (farstu)
 - 1910: Huset på Jotunheim byggs
 - 1911: Wörns nya (nuvarande) hus rest
 - 1915: Bönehuset får ytterligare en tillbyggnad, nu kök
 - 1916: Per Adolf Carlsson köper Krontorp
 - 1918: Katrinefors AB köper Olof Mobergs fastighet
 - 1921: Alma Mikaelsson börjar sin långa lärartid i Ullsandsmo skola

- 1923: Bönehuset i Barrud restaureras
- 1923: Det gamla huset i Krontorp rivs
- 1923: Soldatrotten i Barrud gör sluträkning. Barruds siste soldat, Henning Söder, får tills vidare bo kvar på soldattorpet
- 1926: August Karlsson och h. h. Emma Sofia köper Gustaf Mobergs fastighet
- 1928: Gustav och Hanna Eriksson bygger sitt nya hus. Det gamla rivs. Man hittar en stenyxa i eldstadsmuren
- 1929: Karl och Ida Andersson köper f. d. soldattorpet
- 1932: Valfrid Persson köper f. d. Olof Mobergs fastighet av Katrinefors AB
- 1934: Doktor Lindström med familj tar över Jotunheim
- 1937: Elsa Persson köper Victor Mobergs fastighet. Bostadshus och tomt undantas på 49 år
- 1938: Skolan i Ullsandsmo läggs ner
- 1939: Bröderna Djurberg köper Notängen av Axel Fransson, nybliven ägare till "Franses"
- 1940: Ägobyte vid Notängen och Barruds allmänning
- 1941: Huvuddelen av Barruds hushåll får elström under detta och följande år
- 1944: Knut Gullbrandsson med familj köper Grässjöfallet
- 1944: Adolf Eriksson och hans hustru Anna kommer från Hartsviken och börjar en 14: årig arrendatorstid på nuvarande Gunnarsons ställe
- 1945: David Andersson tar över f. d. soldattorpet
- 1945: Henning Djurberg bygger hus vid Notängen
- 1953: Ny väg klar mellan Smedsbolet och Barrud
- 1953: Axel Fransson köper hus och åkermark av Erik Andersson med familj. De senare flyttar till Nolmarken
- 1953: Hilding Carlqvist köper Dammkärret övre, av Erik Andersson
- 1967: Alex Karlsson m. fl. köper f. d. Gustav Svenssons fastighet
- 1971: Arne Nølgren köper Grässjöfallet
- 1972: Harry Moberg köper f. d. soldattorpet av David Andersson
- 1973: Arne Moberg tar hand om f. d. soldattorpet
- 1973: Två nya bostadshus byggs på Jotunheim
- 1975: Birgit och Gunnar Carlsson bygger hus på den s. k. Anderspettersbacken
- 1978: Ett fritidshus byggs i Dammkärret. Birgitta och Anders Larsson
- 1978: Ett nytt hus byggs i Krontorp. Barbro och Owe Gustén
- 1978: F. d. Victor Mobergs hus brinner ner till grunden
- 1979: Bönehuset i Barrud repareras utvändigt
- 1979: Barruds Byalag bildas
- 1979: Ett fritidshus byggs i Grässjöfallet. Ann- Charlotte och Tomas E.
- 1979: Föreningen Barrudsstugan bygger hus på f. d. soldattorpet
- 1980: Bönehuset restaureras invändigt och återinvigs i Byalagets regi
- 1982: Gunhild och Bertil Gustafsson flyttar från Barrud till Finnerödja samhälle. Ingen fast boende i Barrud längre
- 1982: Byn får ett nytt postlådeplank, kallat postverk
- 1983: Omfattande vägarbeten Barrud- Stenberget- Smedsbol

LÄNKAR I MOSSEBOBLADET MED ANKNYTNING TILL BARRUD

På min hemsida www.mossebobladet.se finns berättelser och filmer som berör Barrud. Den här listan visar sådant som är av mera allmän karaktär.

Barrudsboken del ett:

<http://mossebobladet.se/barrudsboken%20koncept%20xv%20sep%20ny.pdf>

Barrudsboken del två:

<http://mossebobladet.se/barrudsboken%20koncept%20del%20II.pdf>

Barrud med omnejd 17- och 1800- talet:

<http://mossebobladet.se/a.big.barrud%20adert.h.talet.pdf> .

Ullsandsmo skola 1924: <http://mossebobladet.se/a.ullandsmo%20skola1924.pdf>

August E. Carlsons brev 1917: <http://mossebobladet.se/a.amerikabrev.pdf>

Henning Aronsson, knekt i Barrud:

<http://mossebobladet.se/a.soder%20fam%20i%20barud.pdf>

Carlssönernas grannar i Barrud (Leiv V. bilder):

<http://mossebobladet.se/carlssonernas%20grannar%20i%20barrud%20dark%20ny%202.pdf>

Båthusviken Barrud, del ett 2020-09-01 (film): <https://youtu.be/hQaU8tyw7E4>

Båthusviken Barrud ,del två 2020-09-01 (film): <https://youtu.be/RwpUZrrSczw>

Barrud 1979- 80. Modiga utmaningar (film): <https://youtu.be/yyyOvFeQ2as>

Kristina, Anders, Karin och Per- Olof, m. fl. i Bönhuset (film): <https://youtu.be/h0IFhKTSRjs>

Arvet efter Carl Gustaf Carlsson i Barrud (film): <https://youtu.be/hqwdw8ofQjw>

Kvarnbäcken i Barrud, till nytta och behag (film); <https://youtu.be/qdhn46ZRGdE>

Hemma i Barrud. En lång historia på tio minuter (film): <https://youtu.be/uRtriTBJI9M>

/ Alf.